

Gayeye Doğru¹

Diran Kelekyan

Çeviren: Faruk Alpkaya, Ankara Üniversitesi SBF,
e-posta: falpkaya@politics.ankara.edu.tr

Şühedayı hürriyetin yâd bilindiğini tebçilen [yücelterek] dün icra kılınan merasim bizi Osmanlı inkılâbının safahatına imale-i nazara [bakışları yöneltme] sevk ediyor.

İnkılâplar daima ruhun tayyaratı, emelin yükselmesi ile haiz-i rabıttır. Asrın nimet-i terakkiyatından istifade ederek kendi haklarını anlayacak derece-i kemale vasıl olan insanlar, istibdat altında ezilmekte olduklarını görünce hürriyet ve meşrutiyete büyük bir muhabbet bağlarlar; onu temenni ederler; meşrutiyetin istihali güçleştikçe, kıymeti kendi nazarlarında artar; muhipleri öyle bir dereceye reside [erişmiş] olur ki şekl-i hükümetin tebdilinden yalnız bahş edebileceği menafi ve fevâidi değil, ancak zaman ve himmetle husule gelecek birçok ümniyyeleri [dilekleri] dahi beklerler. Hissiyatın bu taşkınlığı nazar-ı tarihte umum inkılâpların evsaf-ı mümeyzessindendir [ayırteci vasıflar]. Zaten vukuatın başka surette cereyanına intizar olunamazdı; çünkü işe ulvi bir şairiyet karışmazsa o büyük kahramanlıklar müyesser olamaz.

Osmanlı inkılâbında perverde [beslenmiş] edilen emellerin alî mertebesini, ferdayı meşrutiyette memleketin her tarafında hâsıl olan meserret ve icra kılınan şenlikler irâe [gösterme] eylemişti. Şu kadar var ki, bu inkılabı hâsıl – bilhassa teşrii- eden esbab, şekl-i hükümete inhisar etmeyip, memleketin tamamını tehdit eden tehlikelerin izalesini ve hal-i vatanın müdafaasını da şamil bulunmuş idi. O zaman, tehlike düvel-i ecnebiyece ittihaz kılınan bazı mukarrerat suretinde arz-ı vücut ediyor –ve onun izalesine çalışmak için evvel emirde milletin siyaset-i memlekete hakim olması lazım geliyor- idi. İnkılap işte bu sebeple ahval-i mevcude ile rabıta peyda etmekte –yani tatbikî bir şekil almakta- idi. Vukuat Osmanlı inkılabının bu mahiyetini takviye eyledi. Birbirini veliyy eden muharebeler, hukuk-u millîyenin harice karşı müdafaası maddesine meşâgil-i [meşguliyetler] millîye meyanında birinci mevki verdirdi. İdare-i cedide mevcudiyet-i millîyemizin ocağı olan Osmanlı yurdunu hem dâhilen, hem haricen muhtac-ı tersin [güçlendirmeğe muhtaç] bir halde bulmuştu; dâhilen uhud-u atika [eski anlaşmalar] hukuk-u istiklaliyeden bihakkın istifadeye hâil oluyordu; haricen meşrutiyetin ferdayı tesisinde aleniyet peyda eden ihtiraslar milletin fedakârlığı ile emin bir muvâzenet vücuda getirmek hususunu la-büdd [zorunlu] kılıyordu. Hayat-ı memlekette hâsıl olan tebdile göre yeni ahlakın

tesisi de, bittabi büyük himmetlere tevakkuf ederdi. Memleketin altı buçuk senelik tarihçe-i hayatı bu gayeler namına bir mücâhedeyi tecelli ettirmektedir. Bu mücâhede bir dakika bile durmamıştır. Vazife büyük idi; şayan-ı teşekkürdür ki onu deruhte edenlerin metaneti de büyük oldu. Mutlakiyet ve istibdat ahaliden mühim bir kitlenin her hayrı, kendi iştiraki haricinde arz-ı vücut eden hükümetin himmetinden intizara alıştırmış olduğundan, evvel emirde, bu mefkûreye karşı cenkleşmek vatan namına, milletin hakk-ı hayatı namına durmaksızın, usanmaksızın mübareze [savaş] mefkûresini tamim eylemek lazım gelmekteydi. Hayatın bilcümle safahatında say ve himmetin arttığını, itimad-ı nefsin kesb-i mekanet [kuvvet kazanmak] eylediğini gösteren ahval-i hazıra, bu nokta-i nazardan ne kadar mühim bir terakki husule getirilmiş olduğunu ispat ediyor. Aynı zamanda memleketin hayat-ı idariye ve siyasiyesi hukuk-u istiklaliyeyi tahdit eden bağlardan kurtulmuş –yani, kapitülasyon namına hiçbir şey kalmamış-dur. Bu muvaffakiyetler zaman-ı inkılâpta murat edilmiş olan gayelerin hayyiz-i fiile isali [fili aşamaya ulaştırılması] emrinde ne kadar mühim hatveler [adımlar] atıldığını ispat eder. Millet-i Osmaniye'nin Avrupa'nın en kaviyy-üş-şekime [çok dayanıklı] iki devleti ile bilittifak icra etmekte olduğu muharebe ise, mazinin hesaplarına hatime çekerek, yeni ve emin bir muvazenet tesis edecektir; bu muharebe, mahza, inkılâptaki gaye-i mübeccelliye doğru her mâniadan ari bir surette yürüyebilecek bir hal-i emniyete vasıl olmak için ihtiyar edilmiştir.

Milletin bu tarik-i feyze girmesinde büyük himmetleri sebk etmiş olan şühedayı hürriyetin yad bilindiği tebcil edildiği sırada hayat-ı cedidemizin bu inkişaflarını tadat etmek, himmetlerinin semaratına arz-ı tazimata vesiledir. Hayat-ı milliyenin tealisi ervah-ı şühedayı [şehitlerin ruhları] müstagrık-ı sürûr [sevince gark olmuş]kılar; eserlerinin neşvünema [yetişip büyüme] bulması onları daima hayat-ı milliyeye teşrik ediyor; onlar yine yaşıyorlar; çünkü eserleri ber hayattır [hayata dairdir] ve geçtikçe mütezayit [artan] bir mekânentle ber hayat kalacaktır.

Sonnot

1 Diran Kelekyan'ın 25 Nisan 1915 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan bu yazısı, Osmanlıcadan çevrilmiştir.